GSK S4 04 (M)
Exam. Code : SKM6D

কাব্য, স্মৃতি আৰু ভাষাবিজ্ঞান

ষষ্ঠ ষাণ্মাসিক

সংস্কৃত

পাঠ্যবিষয় ০৪

খণ্ড ঃ ১

কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়

বিষয় বিশেষজ্ঞ মণ্ডলী

অধ্যাপিকা মঞ্জুলা দেৱী, সংস্কৃত বিভাগ, গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়
অধ্যাপিকা সুদেষ্ণা ভট্টাচার্য, সংস্কৃত বিভাগ, গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়
ড° ইন্দিৱা শইকীয়া বৱা, সংস্কৃত বিভাগ, প্রাগজ্যোতিষ মহাবিদ্যালয়

সমন্বয়ৱক্ষী ঃ ড° ইন্দ্রানী ডেকা, সহকাৰী অধ্যাপিকা, কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়

প্রস্তুতি গোটৱ সদস্য

অধ্যায়	**অৱিহণা যোগাইছে**
১—৭	ড° ইন্দিৱা শইকীয়া বৱা, প্রাক্তন মুৱৱী অধ্যাপিকা, সংস্কৃত বিভাগ, প্রাগ্‌জ্যোতিষ কলেজ

সম্পাদনা ঃ

বিষয়বস্তু সম্পাদনা ঃ ড° গায়ত্রী শর্মা, সহযোগী তথা মুৱৱ্বী অধ্যাপিকা, সংস্কৃত বিভাগ, সন্দিকৈ কলেজ

গাঁথনিক সম্পাদনা ঃ ড° ইন্দ্রানী ডেকা, কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্তবিশ্ববিদ্যালয়

প্রথম প্রকাশ ঃ ডিচেম্বৰ, ২০১৯

Copyright © Krishna Kanta Handiqui State Open University

This Self Learning Material (SLM) of the Krishna Kanta Handiqui State Open University is made available under a Creative Commons Attribution-Non Commercial-Share Alike 4.0 License (international): http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/
For the avoidance of doubt, by applying this license KKHSOU does not waive any privileges or immunities from claims that it may be entitled to assert, nor does KKHSOU submit to the jurisdiction, courts, legal processes or laws of any jurisdiction.

কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়ৰ হৈ পঞ্জীয়কৰ দ্বাৰা মুদ্রিত আৰু প্রকাশিত।

মুখ্য কার্যালয় ঃ পাটগাওঁ, ৰাণী গেট, গুৱাহাটী- ৭৮১০১৭
উপমুখ্য কার্যালয় ঃ হাউচফেড কমপ্লেক্স, দিচপুৰ, গুৱাহাটী - ৭৮১০০৬ ;
Web : www.kkhsou.in

পাঠ্যবিষয়ৰ পৰিচয় ঃ কাব্য, স্মৃতি আৰু ভাষাবিজ্ঞান

কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়ে আগবঢ়োৱা ষাণ্মাসিক পদ্ধতিৰ স্নাতক পাঠ্যক্রমৰ সংস্কৃত বিষয়ৰ ষষ্ঠ ষাণ্মাসিকৰ প্রধান পাঠ্যবিষয়ৰ বাবে এই পাঠখিনি প্রস্তুত কৰা হৈছে। এই পাঠ্যবিষয়টিৰ নাম হৈছে কাব্য, স্মৃতি আৰু ভাষাবিজ্ঞান। ইয়াত সর্বমুঠ চৈধ্যটা অধ্যায় আছে তথা পাঠ্যবিষয়টি দুটা খণ্ডত বিভক্ত কৰা হৈছে। প্রথম খণ্ডত সাতটা আৰু দ্বিতীয় খণ্ডত সাতটা অধ্যায় আছে। প্রথম খণ্ডৰ অধ্যায়সমূহত মহাকবি কালিদাস বিৰচিত কুমাৰসম্ভৰ মহাকাব্যৰ তৃতীয় সর্গৰ শ্লোকসমূহৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা হৈছে। প্রথম খণ্ডত মূলত দেৱতাসকলৰ কার্যসিদ্ধিৰ বাবে কামদেৱক নিয়োগ, ৰ'ডৰ তপোবনত অকাল বসন্তকাল, শিৱৰ সেৱাকার্যত পার্বতীৰ নিয়োগ আৰু কামদেৱক শিবৰ দ্বাৰা ক্রোধত ভস্মীভূত হোৱা কার্য আদিয়েই বর্ণনা কৰা হৈছে। প্রথম খণ্ডৰ প্রথম অধ্যায়ত মহাকবি কালিদাসৰ পৰিচয় দাঙি ধৰা হৈছে আৰু মহাকাব্যখনৰ কথাবস্তু, উৎস, আঠটা সর্গৰ সাৰাংশ, নামকৰণৰ তাৎপর্য আদি গুৰুত্বপূর্ণ বিষয় আলোচনা কৰা হৈছে। দ্বিতীয় অধ্যায়ত মহাকাব্যখনৰ তৃতীয় সর্গৰ শ্লোক (১-২০), তৃতীয় অধ্যায়ত মহাকাব্যখনৰ তৃতীয় সর্গৰ শ্লোক (২১-৩০), চতুর্থ অধ্যায়ত মহাকাব্যখনৰ তৃতীয় সর্গৰ শ্লোক (৩১-৪০), পঞ্চম অধ্যায়ত তৃতীয়সর্গৰ শ্লোক (৪১-৫০), ষষ্ঠ অধ্যায়ত তৃতীসর্গৰ শ্লোক (৫১-৬৩) তথা সপ্তম অধ্যায়ত (৬৪-৭৬) শ্লোকসমূহৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা হৈছে।

খণ্ড পৰিচয় - ১

কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়ে আগবঢ়োৱা ষাণ্মাসিক পদ্ধতিৰ স্নাতক পাঠ্যক্রমৰ সংস্কৃত বিষয়ৰ ষষ্ঠ ষাণ্মাসিকৰ চতুর্থ পাঠ্যবিষয়ৰ প্রথম খণ্ডৰ বাবে এই পাঠখিনি প্রস্তুত কৰা হৈছে। এই খণ্ডটিত মহাকবি কালিদাস বিৰচিত কুমাৰসম্ভৰ মহাকাব্যৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা হৈছে। ইয়াত সর্বমুঠ সাতটা অধ্যায় আছে।

পাঠ্যবিষয়টিৰ অধ্যায়সমূহ হ'ল—

অধ্যায় ১ ঃ কুমাৰসম্ভৱম্ (পৰিচয়)

অধ্যায় ২ ঃ কুমাৰসম্ভৱম্ তৃতীয়সর্গৰ শ্লোক (১-২০) পাঠ্যাংশৰ আলোচনা

অধ্যায় ৩ ঃ কুমাৰসম্ভৱম্ তৃতীয়সর্গৰ শ্লোক (২১-৩০) পাঠ্যাংশৰ আলোচনা

অধ্যায় ৪ ঃ কুমাৰসম্ভৱম্ তৃতীয়সর্গৰ শ্লোক (৩১-৪০)

অধ্যায় ৫ ঃ কুমাৰসম্ভৱম্ মহাকাব্যৰ তৃতীয়সর্গৰ শ্লোক (৪১-৫০) পাঠ্যাংশৰ আলোচনা

অধ্যায় ৬ ঃ কুমাৰসম্ভৱম্ মহাকাব্যৰ তৃতীয়সর্গৰ শ্লোক (৫১-৬৩) পাঠ্যাংশৰ আলোচনা

অধ্যায় ৭ ঃ কুমাৰসম্ভৱম্ তৃতীয়সর্গ, শ্লোক (৬৪-৭৬) পাঠ্যাংশৰ আলোচনা

এই খণ্ডটি অধ্যয়ন কৰোঁতে মূল পাঠৰ লগে লগে সোঁ তথা বাঁওফালে কিছুমান আয়তাকাৰ বাকচ লক্ষ্য কৰিব পাৰিব। এইবোৰে আপোনাক মূল পাঠত উল্লেখ কৰা দৰকাৰী ধাৰণাসমূহ সৰল অর্থত বুজি পোৱাত সহায় কৰিব। 'জানি থোৱা ভাল' বাকচবোৰৰ যোগেদি আপুনি মূল পাঠৰ সৈতে জড়িত কিছু গুৰুত্বপূর্ণ তথ্যৰ বিষয়ে জ্ঞান লাভ কৰিব। আকৌ 'অগ্রগতি নিৰীক্ষণ' যোগে আগবঢ়োৱা প্রশ্নাৱলীয়ে অধ্যয়নৰ অগ্রগতি সম্পর্কে স্বপৰীক্ষণৰ সুবিধা প্রদান কৰিব। অধ্যয়নৰ লগে লগে উক্ত প্রশ্নাৱলীৰ উত্তৰসমূহ লিখি শেষত দিয়া 'অগ্রগতিৰ খতিয়ান'ৰ সৈতে ৰিজাই চোৱাটো অধিক লাভদায়ক হ'ব। অধ্যায়বোৰৰ শেষত 'আৰ্হি প্রশ্ন' হিচাপে কেইটিমান আৰ্হি প্রশ্ন তুলি দিয়া হৈছে। অধ্যায়টিত আলোচিত বিভিন্ন ধাৰণাসমূহৰ বিষয়ে বিস্তৃত অধ্যয়নৰ বাবে 'অধিক জানিবলৈ' শিতানত উল্লেখ থকা গ্রন্থসমূহ সাৰথি স্বৰূপ। আপুনি বিশদভাৱে কোনো বিষয় জানিবলৈ হ'লে সেইকেইখন অধ্যয়ন কৰিব পাৰিব।

বিষয়সূচী

পৃষ্ঠা নং

অধ্যায় ১ ঃ **কুমাৰসম্ভৱম্ (পৰিচয়)** ৫-২৪

মহাকবি কালিদাসৰ পৰিচয়; কুমাৰসম্ভৱ মহাকাব্যৰ কথাবস্তু ঃ কুমাৰসম্ভৱ মহাকাব্যৰ উৎস, কুমাৰসম্ভৱৰ আঠটা সৰ্গৰ সাৰাংশ, চৰিত্র-চিত্রণ ঃ সমীক্ষা।

অধ্যায় ২ ঃ **কুমাৰসম্ভৱম্ তৃতীয়সৰ্গৰ শ্লোক (১-২০) পাঠ্যাংশৰ আলোচনা** ২৫-৪৯

তৃতীয়সৰ্গৰ সাৰাংশ; তৃতীয়সৰ্গৰ নামকৰণৰ তাৎপর্য; তৃতীয়সৰ্গৰ শ্লোকসমূহৰ (১-২০) সংস্কৃত পাঠ ঃ শ্লোকসমূহৰ গদ্যপাঠ, শ্লোকসমূহৰ শব্দার্থ, শ্লোকসমূহৰ অনুবাদ, ব্যাকৰণগত টোকা; সংক্ষিপ্তৰূপত শ্লোকসমূহৰ বিষয়বস্তু; তৃতীয়সৰ্গৰ কেইটামান শ্লোকৰ ব্যাখ্যা (১-২০) ৰ ভিতৰৰ।

অধ্যায় ৩ ঃ **কুমাৰসম্ভৱম্ তৃতীয়সৰ্গৰ শ্লোক (২১-৩০) পাঠ্যাংশৰ আলোচনা** ৫০-৬২

তৃতীয়সৰ্গৰ (২১-৪০) শ্লোকসমূহৰ সংস্কৃত পাঠ ঃ শ্লোকসমূহৰ গদ্যপাঠ, শ্লোকসমূহৰ শব্দার্থ, শ্লোকসমূহৰ অসমীয়া অনুবাদ; ব্যাকৰণগত টোকা; সংক্ষিপ্তৰূপত শ্লোকসমূহৰ বিষয়বস্তু; মহত্বপূর্ণ শ্লোকৰ ভাৱার্থ।

অধ্যায় ৪ ঃ **কুমাৰসম্ভৱম্ তৃতীয়সৰ্গৰ শ্লোক (৩১-৪০)** ৬৩-৭৪

তৃতীয়সৰ্গৰ (৩১-৪০) শ্লোকসমূহৰ সংস্কৃত পাঠ ঃ শ্লোকসমূহৰ গদ্যপাঠ, শ্লোকসমূহৰ শব্দার্থ, শ্লোকসমূহৰ অসমীয়া অনুবাদ; ব্যাকৰণগত টোকা; সংক্ষিপ্তৰূপত শ্লোকসমূহৰ বিষয়বস্তু; মহত্বপূর্ণ শ্লোকৰ ভাৱার্থ।

অধ্যায় ৫ ঃ **কুমাৰসম্ভৱম্ মহাকাব্যৰ তৃতীয়সৰ্গৰ শ্লোক (৪১-৫০) পাঠ্যাংশৰ আলোচনা** ৭৫-৮৯

তৃতীয়সৰ্গৰ (৪১-৫০) শ্লোকসমূহৰ সংস্কৃত পাঠ ঃ শ্লোকসমূহৰ গদ্যপাঠ, শ্লোকসমূহৰ শব্দার্থ, শ্লোকসমূহৰ অসমীয়া অনুবাদ; ব্যাকৰণগত টোকা; সংক্ষিপ্তৰূপত শ্লোকসমূহৰ বিষয়বস্তু; মহত্বপূর্ণ শ্লোকৰ ভাৱার্থ, ব্যাখ্যা।

অধ্যায় ৬ ঃ **কুমাৰসম্ভৱম্ মহাকাব্যৰ তৃতীয়সৰ্গৰ শ্লোক (৫১-৬৩) পাঠ্যাংশৰ আলোচনা** ৯০-১০৫

কুমাৰসম্ভৱৰ তৃতীয়সৰ্গৰ (৪১-৫০) শ্লোকসমূহৰ সংস্কৃত পাঠ ঃ শ্লোকসমূহৰ গদ্যপাঠ, শ্লোকসমূহৰ শব্দার্থ, শ্লোকসমূহৰ অসমীয়া অনুবাদ; ব্যাকৰণগত টোকা; সংক্ষিপ্তৰূপত শ্লোকসমূহৰ বিষয়বস্তু; মহত্বপূর্ণ শ্লোকৰ ব্যাখ্যা আৰু ভাৱার্থ।

অধ্যায় ৭ ঃ **কুমাৰসম্ভৱম্ তৃতীয়সৰ্গ, শ্লোক (৬৪-৭৬) পাঠ্যাংশৰ আলোচনা** ১০৬-১২৩

কুমাৰসম্ভৱৰ তৃতীয়সৰ্গৰ (৬৪-৭৬) শ্লোকসমূহৰ সংস্কৃত পাঠ; শ্লোকসমূহৰ গদ্যপাঠ ঃ শ্লোকসমূহৰ শব্দার্থ, শ্লোকসমূহৰ অসমীয়া অনুবাদ; ব্যাকৰণগত টোকা; সংক্ষিপ্তৰূপত শ্লোকসমূহৰ বিষয়বস্তু; মহত্বপূর্ণ শ্লোকৰ ব্যাখ্যা আৰু ভাৱার্থ।